

"Cenab-ı Hak, hikmet-i ezeliye ile inayet-i ezeliyenin iktizasınca, insanların kabiliyetlerinin tezahürünü ve istidadlarının neşv ü nemasını irade etmekle, nev-i beşeri imtihan ve tecrübeye tâbi' tuttu,.." Burayı açıklar mısınız?

Bir heykeltıraş, kaba saba bir taş e line alır, onu çekiç ve keski ile şekilden şekle sokar. Bazen kırar, bazen döver, bazen ortadan yarar, bazen kaba yerlerini inceltir, bazen çıkıntılarını törpüler ve hakeza. En sonunda ortaya çok kıymetli bir heykel çıkar. Başlangıçta kaba saba bir taş iken, zorlu ve meşakkatli bir süreçten sonra paha biçilmez bir sanat haline gelmiştir.

İşte insan da aynı bu madenler ve taşlar gibi, çok geniş ve mükemmel istidatlar ile dünyaya gelir; ama işlenmediği ve inkişaf etmediği için hiçbir değer ve kıymet ifade etmez. Bu yüzden Allah, insandaki bu kıymet ve değeri açığa çıkarmak ve inkişaf ettirmek için, heykeltıraşın taşı işlemesi gibi insanı işler ve imtihana tabi tutar. Bu imtihan ve işlemek esnasında, insan bazı sıkıntı ve meşakkatler çeker; ama netice itibari ile insan, insan-ı kamil olup cennete layık bir kıymet kazanır. Tıpkı kaba taşın paha biçilmez bir yapıt olması gibi, insan da kainata bir halife olur.

Mesela; insandaki akıl ve kalp iki kıymetli madendir. Allah bu madenleri işletmek için, insanı birtakım merhale ve süreçlerden geçirir. İnsanın çocukluk devresinde aklı ve kalbi basit ve ilkeldir, daha sonra hayatın süzgeçlerinden ve imbiklerinden geçtikçe tekemmül eder ve keskinleşir. Hatta her yıl içinde bu gelişimi görmek mümkündür. Bunun en somut örneği ilk okul ile üniversite arasındaki eğitim ve öğretim sınıf ve derecelerdir. İlk okulda harfleri hecelerken, üniversitede en zor problemleri çözer. Ama bu kemale kavuşmak için eğitim ve öğretim süzgeçlerinden geçilip gelinmiştir.

Çocukken kalp basit şeyleri sever ve onlarla meşgul olur; ama büyüdükçe sevdiği şeyler de değişir ve karmaşıklaşır. Bu da kalbin hareket ile tekemmül ettiğinin bir emaresidir.

Sabır kuvveti genç ve toy olan insanda az iken, hayatın süzgeçlerinden geçmiş ihtiyar insanlarda daha fazladır. Bu da insanın fitratına konulmuş önemli bir madendir. Bu maden olmasa acılar ve sıkıntılar insanı bitirir. Ama Allah bu acı ve sıkıntılara karşı mukavemet olsun diye, sabır kuvvetini insana vermiştir. İşte insan bu sabır madenini işlettirip inkişaf ettirirse, her alanda başarı sağlar. Zira bütün başarıların temelinde sabır vardır. Bu bakış açısını ve ölçüsünü diğer duygu ve latifelerimize de tatbik edebiliriz. İşte insanın kabiliyetlerinin inkişaf ve tezahür etmesi bu şekilde cereyan ediyor.

Zıtların birbirine katılması ise, kainat içinde zıt tabiatlı unsurların içi içe olmasıdır. Işık ile karanlık, sıcak ile soğukluk, ilim ile cehalet, öfke ile sükunet daha buna benzer sayılamayacak kadar zıt şeyler, kainat mahzeninde beraber bulunuyor. Nasıl beyaz tebeşir siyah tahta üstünde parlak duruyor ise, zıtlar da birbirlerinin kıymet ve nispi değerlerini insana talim ettiriyor. Soğuk olmasa sıcaklığın kıymet ve değerini anlayamayacaktık, karanlık olmasa ışığın kıymet ve izafi yönlerini bilemeyecektik, küfür ve şer olmasa iman ve hayrın nihayetsiz kıymet ve derecelerini bilemeyecektik vs. Bu sebeple Allah, zıtları bu kainatta iç içe koymuştur. Atmaca serçe kuşuna musallat olmasa idi, serçe kuşu manevra kabiliyetini inkişaf ettiremez idi.

Sorudaki kısmı okumak için tıklayınız: [İşaratü'l-l'caz Bakara Suresi 25. Ayet Tefsiri.](#)